

HRVATSKA NARODNA BANKA

Ipsos Public Affairs

MJERENJE FINANCIJSKE PISMENOSTI I FINANCIJSKE UKLJUČENOSTI U HRVATSKOJ

© 2015 Ipsos. All rights reserved. Contains Ipsos' Confidential and Proprietary information and may not be disclosed or reproduced without the prior written consent of Ipsos.

GAME CHANGERS

Sadržaj

01

Metodologija

02

Financijska pismenost

03

Upravljanje financijama

04

Financijski proizvodi i usluge

05

Strategije ekonomskog preživljavanja

06

Stavovi prema štednji i potrošnji

07

Addendum

Metoda, uzorak i ciljevi

VRSTA ISTRAŽIVANJA I TRAJANJE TERENA

- Kvantitativno istraživanje
- Osobna anketa uz korištenje računala (CAPI)
- Trajanje terena 21.10.-20.11.2015.

UZORAK

- 18-79 godina
- Nacionalno reprezentativan po dobi, spolu, regiji, veličini naselja te obrazovanju
- Uzorak N=1049

CILJEVI ISTRAŽIVANJA

- Istraživanje financijske pismenosti i financijske uključenosti građana Hrvatske
- Prikupiti informacije o financijskom ponašanju, stavovima i znanju o financijama građana Hrvatske

Kako bi razina financijske pismenosti građana Hrvatske bila usporediva s rezultatima ostalih zemalja, korištena je standardna metodologija OECD-a.

Struktura uzorka

Spol	Muški	47%
	Ženski	53%
Dob	18 – 19 godina	3%
	20 – 29 godina	17%
	30 – 39 godina	17%
	40 – 49 godina	18%
	50 – 59 godina	19%
	60 – 69 godina	14%
Visina obrazovanja	70 – 79 godina	12%
	Osnovna škola	27%
	Srednja škola	51%
Mjesečni prihodi kućanstva	Više i visoko obrazovanje	21%
	Do 3.750 HRK	27%
	3.750 – 6.250 HRK	36%
	6.250 ili više	28%
	Ne zna / Ne želi odgovoriti	9%

N=1.049

Podaci su ponderirani po spolu, dobi, regiji, veličini naselja te obrazovanju kako bi što kvalitetnije predstavljali opću populaciju RH.

Razlike među podgrupama testirane su za **statističku značajnost od 95%**

Veličina naselja	Manje od 3.000 stanovnika	49%
	Od 3.000 i 15.000 stanovnika	8%
	Od 15.000 do 100.000 stanovnika	20%
	Od 100.000 do 1.000.000 stanovnika	24%
Regija	Zagreb i okolica	26%
	Sjeverna Hrvatska	17%
	Slavonija	17%
	Lika i Banovina	8%
	Hrvatsko primorje i Istra	12%
	Dalmacija	20%

Zagreb i okolica (županije): Grad Zagreb, Zagrebačka županija

Sjeverna Hrvatska (županije): Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska, Međimurska

Slavonija (županije): Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska

Lika i Banovina (županije): Sisačko-moslavačka, Karlovačka, Ličko-senjska

Hrvatsko primorje i Istra (županije): Primorsko-goranska, Istarska

Dalmacija (županije): Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska

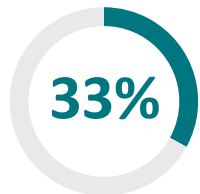
FINANCIJSKA PISMENOST

GAME CHANGERS

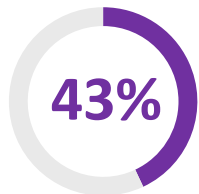

Sastavnice financijske pismenosti

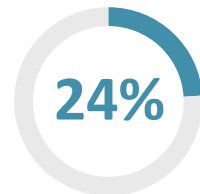
Financijsko
znanje

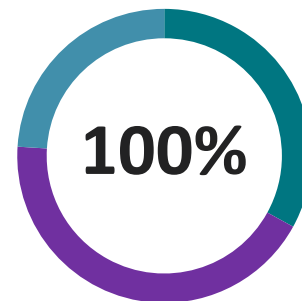
Financijsko
ponašanje

Odnos prema
trošenju novca

Financijska pismenost

4 zadatka i 1 pitanje kojima se utvrđuje razumijevanje osnovnih ekonomskih koncepata
Maksimalno 7 bodova

11 pitanja kojima se utvrđuje savjesnost i metodičnost pri vođenju vlastitih financija
Maksimalno 9 bodova

3 tvrdnje kojima se utvrđuje tendencija trošenja novca nasuprot štednje
Maksimalno 5 bodova

Kombinacija **informiranosti, znanja, vještina, stavova i ponašanja** potrebnih za donošenje ispravnih financijskih odluka za ostvarenje individualne dobrobiti*

*Definicija OECD-a (2015.:5) - [link](#)

Financijsko znanje građana Hrvatske

Financijsko znanje

4,2/7,0

Prosječna ocjena građana Hrvatske iznosi 4,2 od mogućih 7 bodova.

Koji građani imaju najnižu razinu znanja?

- Mlađi od 19 (**3,6**) i stariji od 70 (**3,6**)
- Osnovnog obrazovanja (**3,7**)
- S prihodima kućanstva nižim od 3.750kn (**3,7**)
- Iz Hrvatskog primorja i Istre (**3,7**) te Dalmacije (**4,0**)

Financijsko znanje građana Hrvatske

74% građana svjesno je utjecaja inflacije na život, ali samo **48%** zna riješiti zadatak s inflacijom.

80% razumije zadatak koji zahtjeva shvaćanje koncepta kamate na zajam

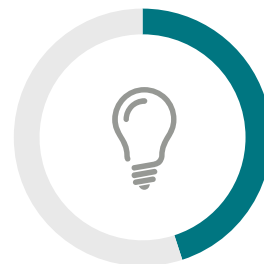
62% građana zna izračunati jednostavnu kamatu

33% građana zna izračunati složenu kamatu

69% građana upoznato je da su visoki rizici povezani s potencijalno visokim zaradama

66% građana svjesno je koristi diversifikacije u svrhu zaštite od rizika

Visoko financijsko znanje

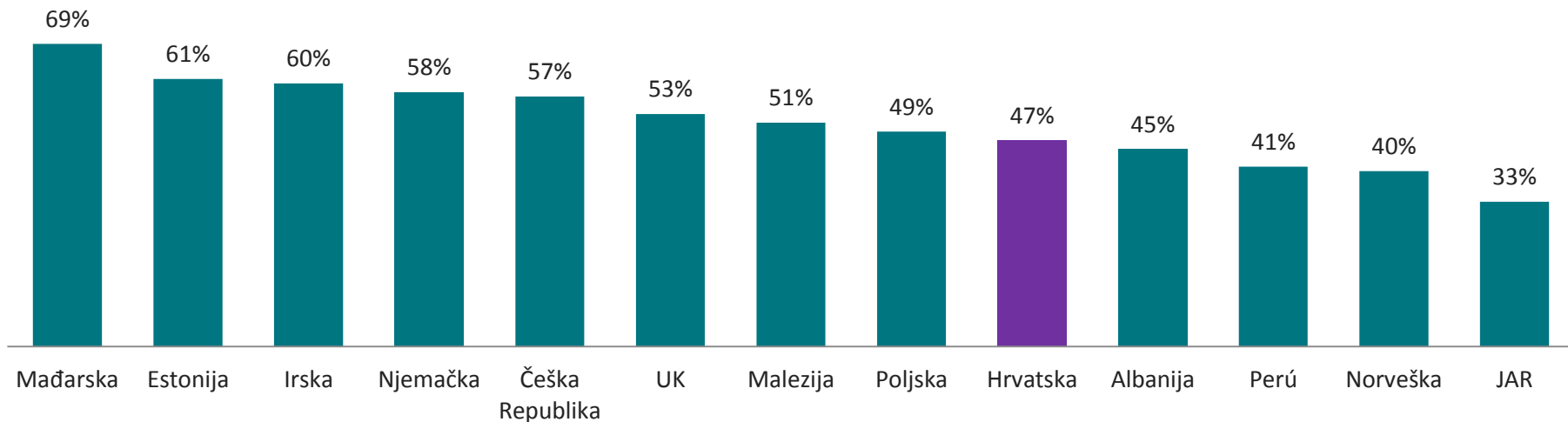
45%

45% građana ima ocjenu 6 ili 7 koja se prema OECD-u smatra dobrom financijskom pismenosti

Međunarodna usporedba znanja

Uspoređeno s podacima iz [OECD-ovog izvještaja 2012*](#). Visoki rezultat na skali financijskog znanja podrazumijeva 6 ili više točnih odgovora.

Postotak ispitanika s visokim rezultatom financijskog znanja

Napomena: spomenuto istraživanje imalo je više pitanja (8, uspoređeno sa 7 u ovom istraživanju) koja su mjerila financijsko znanje. Kako bi se osigurala što bolja usporedba, rezultati ovogodišnjeg istraživanja za Hrvatsku ponderirani su prosjekom postotaka točnog odgovora za promatrane zemlje (88%).

Financijsko ponašanje građana Hrvatske

Financijsko ponašanje

4,6/9,0

Prosječna ocjena građana Hrvatske iznosi 4,6 od mogućih 9 bodova.

Koji građani imaju najnižu razinu financijskog ponašanja?

- Mlađi od 19 (**3,2**) te oni od 20-29 (**4,2**)
- Osnovnog obrazovanja (**3,9**)
- S prihodima kućanstva nižim od 3.750kn (**4,0**)

A koji najvišu?

- Iz Zagrebačke regije (**5,4**)
- Iz gradova s više od 100.000 stanovnika (**5,4**)

Financijsko ponašanje građana Hrvatske

62% građana pažljivo razmisli prije nego nešto kupi

61% račune plaća na vrijeme

63% pažljivo vodi računa o financijama

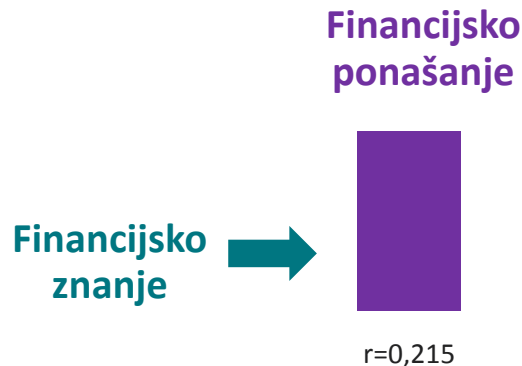
45% postavlja dugoročne financijske ciljeve

63% osobno vodi financije kućanstva i imaju kućni budžet

16% barem donekle nastoji donijeti financijske odluke na temelju kvalitetnih i nezavisnih informacija iz više izvora

20% se u posljednjih 12 mjeseci našlo u situaciji nemogućnosti pokrivanja troškova koju su riješili kreditom ili zajmom

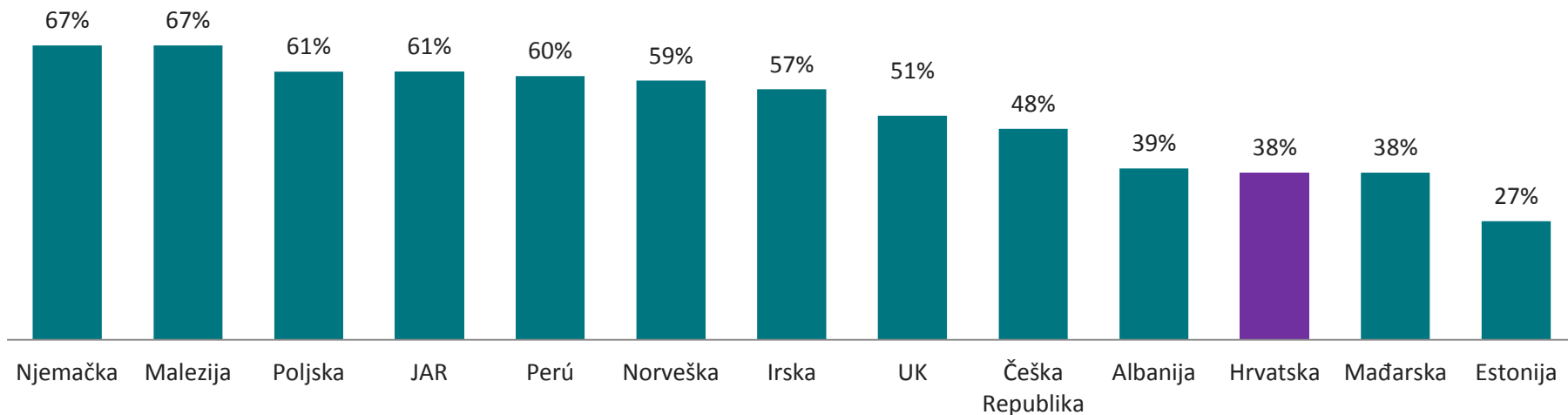
Financijsko ponašanje slabo je korelirano s
financijskim znanjem

Međunarodna usporedba ponašanja

Uspoređeno s podacima iz [OECD-ovog izvještaja 2012.](#) Visoki rezultat na skali financijskog ponašanja podrazumijeva 6 ili više financijski odgovornih ponašanja.

Postotak ispitanika s visokim rezultatom financijskog ponašanja

Odnos prema novcu građana Hrvatske

Odnos prema novcu

3,0/5,0

Prosječna ocjena građana Hrvatske iznosi 3,0 od mogućih 5 bodova.

Koji građani imaju najmanje odgovoran odnos prema novcu?

- Mlađi od 19 (2,5)

Ostali građani dijele slične stavove prema trošenju novca pa razlike u stavovima nisu statistički značajne po osnovnim demografskim karakteristikama.

Opći stavovi

30% građana živi za danas ne misleći na budućnost

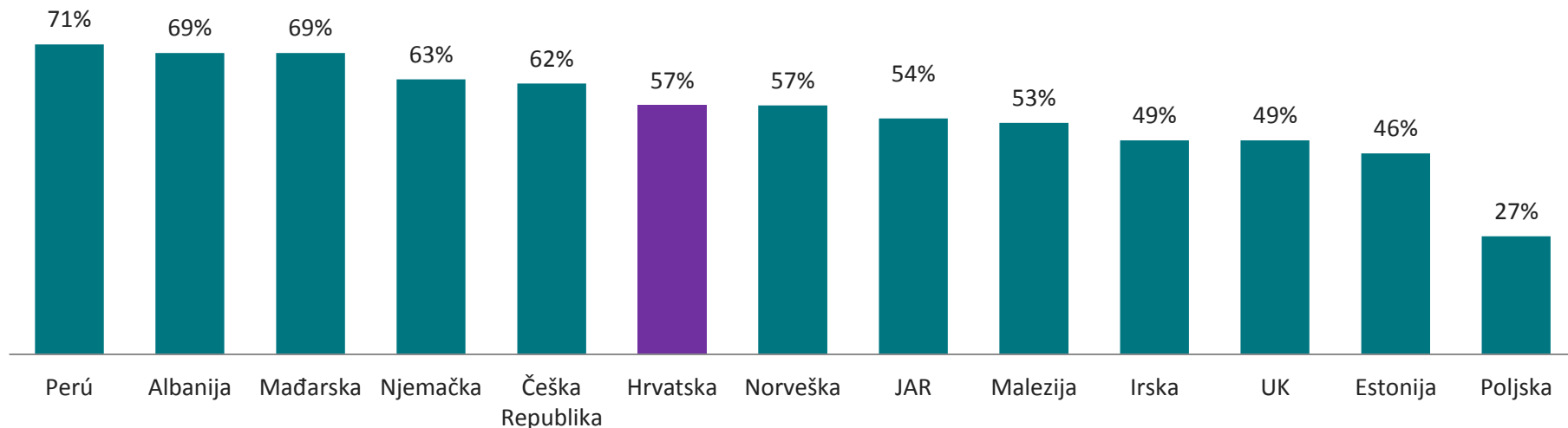
28% građana preferira trošiti novac danas nego dugoročno štedjeti

50% građana smatra kako novac postoji da bi se trošio

Međunarodna usporedba odnosa prema novcu

Uspoređeno s podacima iz [OECD-ovog izvještaja 2012.](#) Visoki rezultat na skali odnosa prema novcu podrazumijeva prosjek od 2 ili niže* na pripadajućim pitanjima.

Postotak ispitanika s visokim rezultatom odnosa prema novcu

*Skala mjerenja na pripadajućim pitanjima: 1 – U potpunosti se slažem...5 – Uopće se ne slažem

Financijska pismenost građana Hrvatske

Prosječna financijska pismenost

11,7/21,0

Prosječna ocjena građana Hrvatske iznosi 11,7 od mogućih 21 bodova.

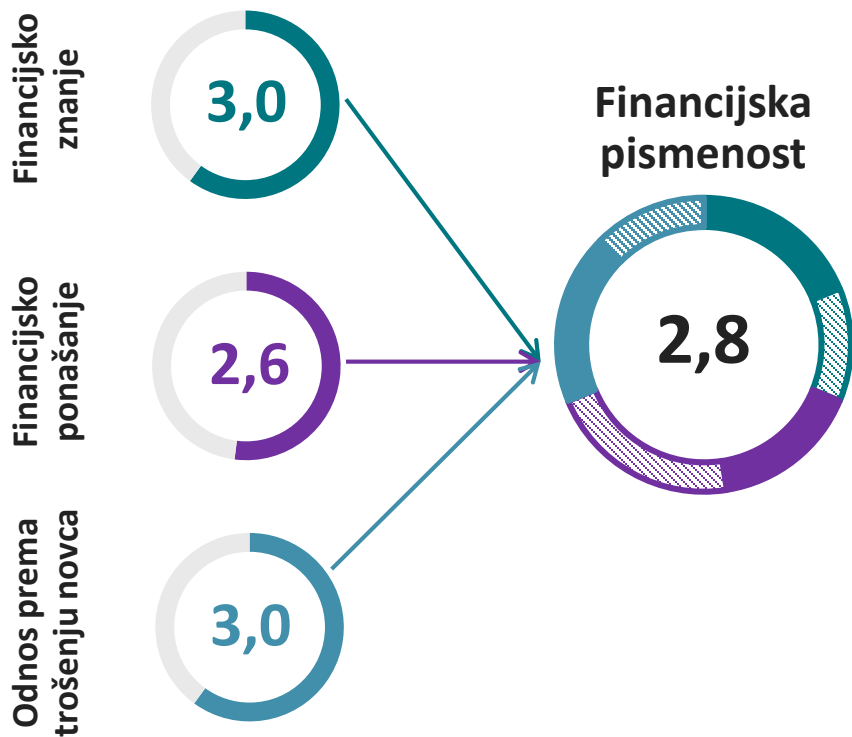
Koji građani imaju najnižu razinu financijske pismenosti?

- Mlađi od 19 (**9,3**)

A koji najvišu?

- Oni višeg i visokog obrazovanja (**12,8**)
- Oni s prihodima kućanstva većim od 6.250kn (**12,8**)
- Oni iz gradova s više od 100.000 stanovnika (**13,1**)

Normalizirani rezultati na skali od 1-5

Sva tri indikatora financijske pismenosti ostavljaju prostor za poboljšanje

- Iako su rezultati na skalama financijskog znanja te odnosa prema trošenju novca nešto bolji od onih na skali financijskog ponašanja, i dalje je riječ o prosječnom znanju
- Pri edukaciji građana, poseban fokus potrebno je staviti na one:
 - Mlađe od 29 godina te starije od 70
 - Osnovnog obrazovanja
 - Nižih prihoda
 - Iz Hrvatskog primorja i Istre te Dalmacije

UPRAVLJANJE FINANCIJAMA

Upravljanje financijama

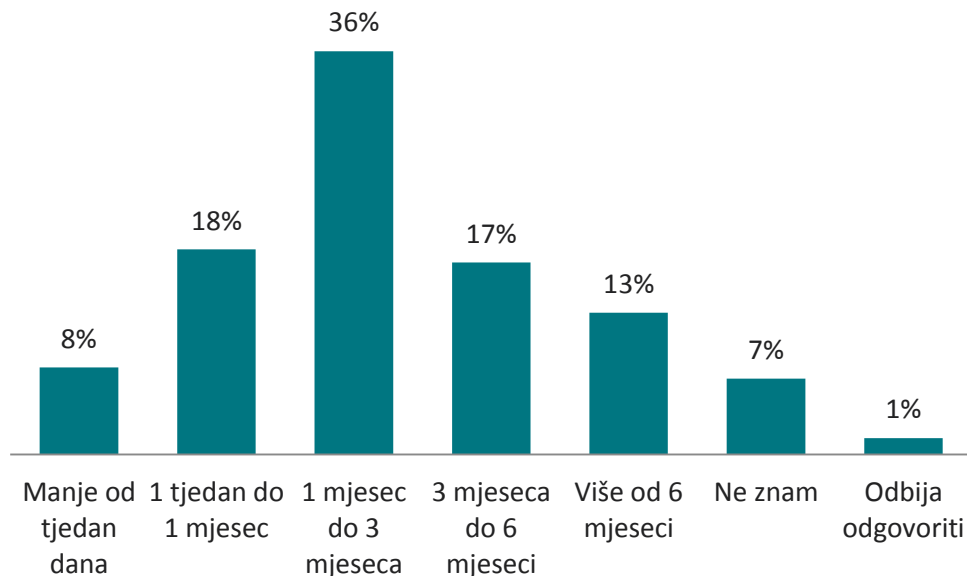
70% građana vodi budžet unutar kućanstva

68% koristi barem jedan oblik aktivne štednje

50% čuva novac u svojem novčaniku te ne ostvaruje nikakvu kamatu na tu vrstu štednje

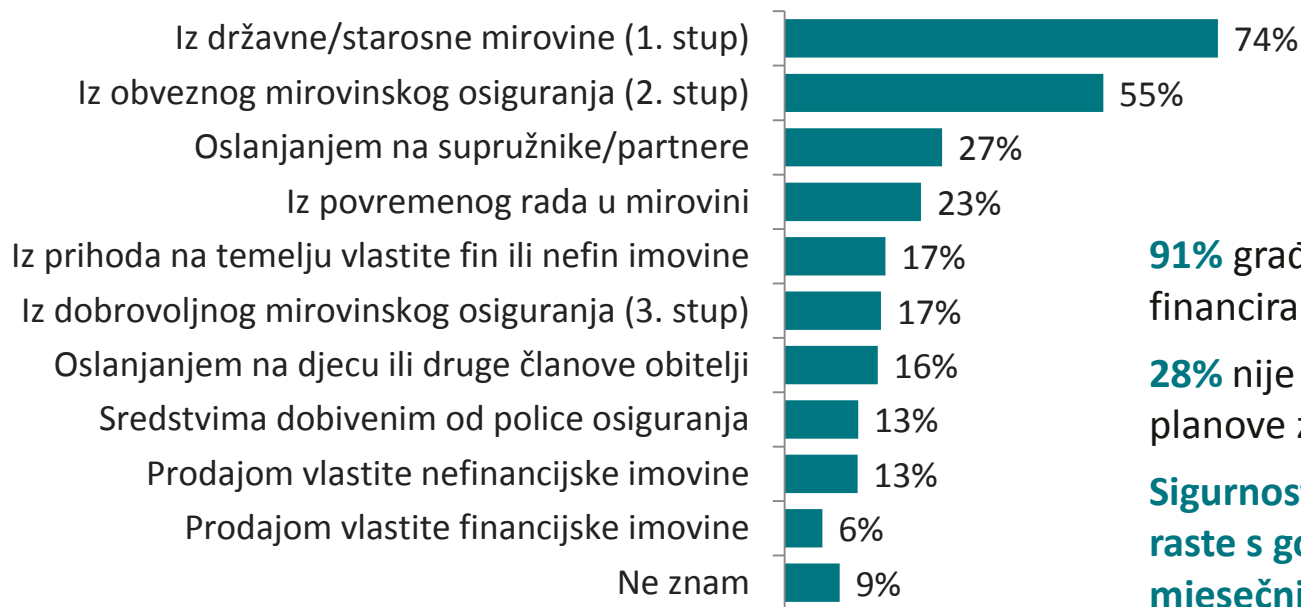
48% ne bi bilo u stanju pokriti iznenadni trošak u visini mjesečnih primanja

Duljina pokrivanja troškova života nakon gubitka glavnog izvora prihoda

Planiranje mirovine

Planovi za mirovinska primanja

91% građana ima barem okvirni plan za financiranje mirovine

28% nije sigurno da su napravili kvalitetne planove za umirovljenje

Sigurnost u vlastite mirovinske planove raste s godinama, obrazovanjem te mjesečnim primanjima

FINANCIJSKI PROIZVODI I USLUGE

Poznavanje i korištenje financijskih proizvoda

Uključuju proizvode poput: tekući i žiro račun, stambena štednja, životno i neživotno osiguranje, dobrovoljni mirovinski fondovi, razne vrste kredita i slično. Ukupno je testirano 18 proizvoda

9% građana ne koristi niti jedan financijski proizvod, a svega 1% nije upoznato niti s jednim

62% građana se detaljno raspituje prije ugovaranja financijskih usluga. **14%** to čini bez razmatranja alternativnih mogućnosti

49% građana navodi kako su na njihovu odluku o odabiru proizvoda utjecale informacije dobivene u poslovnica

13% ne koristi tekući i/ili žiro račun niti u jednoj banci (najčešće je riječ o radno neaktivnim ili nezaposlenim osobama te kućanicama)

Poznavanje financijskih proizvoda raste razmjerno s razinom obrazovanja te mjesečnim primanjima

U korištenju financijskih proizvoda građani se razlikuju po svim demografskim karakteristikama

STRATEGIJE EKONOMSKOG PREŽIVLJAVANJA

Pokrivanje životnih troškova

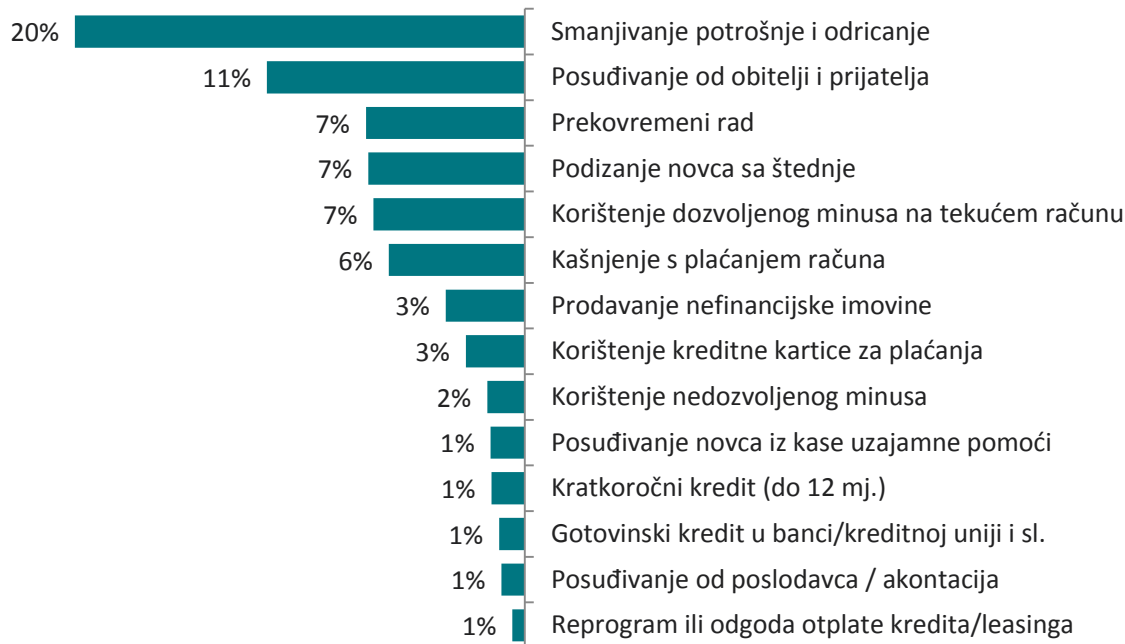
34% građana je imalo problema s pokrivanjem životnih troškova u posljednjih 12 mjeseci

20% ih je pribjeglo smanjivanju potrošnje te raznim odricanjima kako bi uspjeli „spojiti kraj s krajem” posljednji put kad nisu bili u stanju pokrivati životne troškove

11% je moralo posuđivati novac od obitelji i prijatelja

1% ih je moralo podići kratkoročni kredit, a **1%** gotovinski kredit u banci, kreditnoj uniji i sličnim financijskim društvima

„Spajanje kraja s krajem”

STAVOVI PREMA ŠTEDNJI I POTROŠNJI

Stavovi prema štednji i potrošnji

63% građana pažljivo vodi računa o svojim financijskim poslovima

21% smatra da ima previše dugova

38% ih je zadovoljno ili jako zadovoljno svojom trenutačnom financijskom situacijom

39% ima osjećaj da ih njihova financijska situacija ograničava u tome da rade stvari koje su im važne

Stavovi prema štednji i potrošnji

